

Caroli Linnaei
Medic: & Botan: Cult:

Stipend: Reg:

Praeludia
Sponsaliorum
Plantarum

in quibus

Physiologia earum explica-
tur, Sexus demonstratur,
modus generationis detem-
gitur, nec non summa plan-
tarum cum an-
gia conclusit.

Referenser

Upsal: 1729.

Kapitelbilderna

Bilderna som inleder varje kapitel anknyter till kapitlets tema och har kombinerats av en bild från 1700-talet och ett foto av en växt – ett möte mellan dåtid och nutid.

Bildmontage: Jonas Pertoft

Pedagogen

Carl von Linné kunde berätta om vetenskap på ett sätt som både roade och engagerade åhörarna. Han talade alltid fritt utifrån stödord noterade på ett smalt anteckningsblad, se bakgrundsbilden. Kanske har Linné lämnat plats för tummen där texten gör en liten inbuktning?

Fotot visar linnea. Johan Gronovius den yngre uppkallade växten efter Linné och gav den namnet *Linnea borealis*. På många av porträtten av Linné håller han en linnea i handen. Växten finns också med som en slinga runt hans adelsvapen.

Anteckningsbladet finns i *Linnean Societys samlingar i London*.

1700-talet

Storskifteskartan från 1763 visar åkermarker (gul färg) och ängs- och betesmarker (gröna färger). Linnés Hammarby syns i kartans övre del.

På Linnés tid var det ibland lika mycket ogräs som den avsedda grödan på åkrarna. Till exempel förekom blåklint allmänt i södra och mellersta Sverige. Linné skriver i *Flora Suecica*: ”Lyser upp åkrarna. Blandas i tobak, mer för färg än smak. Färgar sockret vackert blått.”

©Lantmäteriverket Gävle 2006. Medgivande 2006/2206

Vetenskapsmannen

Bakgrundsbilden visar planen från 1745 över Akademiträdgården, nuvarande Linnéträdgården. Trädgården anlades av professor Olof Rudbeck den äldre 1657. Linné fick som ung student i uppdrag att hålla demonstrationer i trädgården. De blev mycket populära och lockade hundratals studenter. Fotot visar skogsbingel, en växt som fanns på Linnés tid i trädgården. Läs mer om Akademiträdgården och skogsbingel på s 28 – 33.

Plan över Akademiträdgården, Uppsala universitetsbibliotek.

Läkaren

Bilden visar dels en kvist av ginkgo från en tavla som finns på Linnés Hammarby, dels blad av färsk ginkgo. Kvisten kommer, enligt uppgift på växtarket, från ett gammalt träd i Harderwijk, Holland, där Linné blev medicine doktor. Ginkgo finns omnämnd i 5 000 år gamla örtaböcker från Kina. Växten anses bland annat kunna förbättra minnet. Ginkgo kan kallas ett levande fossil och släktet var vanligt redan för 200 miljoner år sedan. Linné har gett växten det latinska namnet.

Foto: Nils-Erik Landell, från *”Läkaren Linné – medicinens dubbla nyckel”*, Carlsson Bokförlag, andra upplagan. 2006

Resorna i Sverige

I Linnés anteckningsmaterial från lapplandsresan finns många teckningar av bland annat ett fjällandskap. I förgrunden syns höstfärgade blad av ripbär, en vanlig växt på öppna marker i fjällen.

Foto ripbär: Jonas Pertoft

Carl Linnaeus, *Iter Lapponicum. Lappländska resan 1732. Vol.III: Faksimilutgåva*. Roger Jacobsson och Sigurs Fries. Lund 2005

Apostlarna

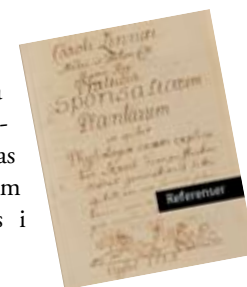
Även okända växter från hela världen kunde placeras in i Linnés sexualsystem. När Carl Peter Thunberg vistades i Japan på 1770-talet var det säkert inte några svårigheter för honom att identifiera den japanska guckusko som syns på bilden som en nära släkting till den svenska guckuskon.

Tecknad bild av japansk guckusko (*Cypripedium japonicum*), Thunberggrummet, Evolutionsmuseet, Botanik, Uppsala universitet. Foto guckusko (*Cypripedium calceolus*): Caroline Edelstam

Referenser

Bilden visar titelsidan till Linnés första akademiska uppsats *Praeludia Sponsaliorum Plantarum* (Om förspel till växternas bröllop) från 1729. Skriften handlar om växternas fortplantning. Den förvaras i Uppsala universitetsbibliotek.

Referenser

De inledande, berättande texterna till alla kapitel har skrivits av Lena Björk, vetenskapsjournalist.

Faktatexter, där författare ej anges nedan, har skrivits av Britt-Marie Lidesten, Nationellt resurscentrum för biologi och bioteknik. Fotograf, om ej angiven på sid. 50 eller nedan: Britt-Marie Lidesten.

Referenser till de inledande kapitelbilderna, se föreg. sida.

Omslagens insidor

Skriftliga källor

BLUNT, WILFRID. Carl von Linné – en biografi. Albert Bonniers Förlag. 2001

SÖRLIN, SVERKER & FAGERSTEDT, OTTO. Linné och hans apostlar. Natur och Kultur. 2004

LINNÉ OCH HANS APOSTLAR. www.svt.se

Illustrationer

WESTBERG, TOMMY. Bröllopsporträtt av Carl Linnaeus målat av J.H.Scheffel

GYLLANDER, BO. Bröllopsporträtt av Sara Elisabeth målat av J.H.Scheffel

HANS SJÖGREN. illustration av världskarta

Pedagogen

Texter

MANKTELOW, MARIETTE, FD. Inst. för evolution, genomik och systematik, systematisk botanik. Underlaget till texten ”Linné som pedagog” kommer från forskningsprojektet ”Att lära och lära ut. En studie av Linné och hans lärjungar”. Uppsala universitet. Finansierat av Vetenskapsrådet.

Illustrationer

Linné, avtecknad av Jean-Eric Rehn s 9

Skriftliga källor

BERG, ÅKE (red). Herbariones Upsalienses. Protokoll över Linnés exkursioner i Uppsalatrakten. Svenska Linnésällskapet. 1952

LINNÉ, CARL VON. *Adonis Stenbrohultensis*. 1732. Inledning, noter och efterskrift av Telemak Fredbärj

LINNÉ, CARL VON. Botaniska exkursioner i trakten av Uppsala. 1753. Ur serien Valda avhandlingar av Carl von Linné. Svenska Linnésällskapet. 1921.

LINNÉ, CARL VON. Svensk Flora, Flora Suecia. Svenska Linnésällskapet, översatt till svenska av Eriksson, H., Ohlmark Å. Forum AB, Stockholm, 1986

Muntliga källor

CHRISTENSSON, JAKOB. Doc. i idé- och lärdomshistoria, Lunds universitet

Synpunkter och faktagranskning

LÅNGSTRÖM, ELISABETH, FD, informatör, Evolutionsbiologiskt centrum, Uppsala universitet

1700-talet

Texter

HASSLÖF, HELEN. Naturskolepedagog och biolog, Hörjelgården, Skåne. De öppna markernas mångfald, Från vildmark till kulturlandskap, Jordreformer, Mat från hela världen

Illustrationer

EDELSTAM, CAROLINE. Kattfot s 19

SÖDRA TORNET KOMMUNIKATION, grafik. s 20

LILLA UPPÅKRA BY, kartbilder efter Nordholm 1967.

DET SKÅNSKA KULTURLANDSKAPET. Årsbok för Naturskyddsföreningen i Skåne. 2002 s 22–23

MARTIN HOLMER. DET SVENSKA ARTPROJEKTET. Art-Databanken, SLU, fjärilar s 26

Skriftliga källor

BORG, INGA. I Naturens riken. En bok för alla AB. 1979

EKSTAM, URBAN m fl. Ängar – om naturliga slåttermarker i odlingslandskapet. LT. 1988

EMANUELSSON, URBAN m.fl. Det skånska kulturlandskapet. Årsbok för Naturskyddsföreningen i Skåne 2002

GADD, CARL-JOHAN. Det svenska jordbrukets historia. Band 3: Den agrara revolutionen 1700-1870. Natur och Kultur/LT. 2000

LINNÉ, CARL VON. *Adonis Stenbrohultensis*. 1732. Inledning, noter och efterskrift av Telemak Fredbärj

LINNEUS, CARL. Carl Linneus Skånska resa. Red. Carl-

OTTO VON SYDOW. Wahlström & Widstrand. 1975
LARSSON, EVA-LENA & ÖBORN, GÖSTA. På upptäcktsfärd i kulturlandskapet. Bokslogen Förlag. 1991
SVENSSON, HENRIK. Öppna och slutna rum – enskiftet och de utsattas geografi. Avhandling, Lunds universitet
SVERIGES NATIONALATLAS. Befolkningen (1991). Jordbruket (1992). Statens lantmäteriverk
SVERIGES NATIONALATLAS. Kulturlandskapet och bebyggelsen. Bra Böcker. 1994
WWF. Living Planet Report. www.omvärldsbilder.se

Muntliga källor

BENGTSSON, LEIF. Driftledare, Alnarps egendom, SLU
BORGENVALL, KARIN. Lantbrukskons., länsstyrelsen, Växjö
TOLLIN, CLAS. FD kulturgeografi, lektor agrarhistoria, SLU

Synpunkter och faktagranskning

BORGENVALL, KARIN. Lantbrukskons., länsstyrelsen, Växjö.
HALLBERG, INGELA. LivsmedelsSverige
TOLLIN, CLAS. FD kulturgeografi, lektor agrarhistoria, SLU

Vetenskapsmannen

Illustrationer

ENGSTRÖM, LINDA. Orangutang s 35
Teckningar från *Praeludia Sponsaliorum plantarum* s 27, *Horti upsaliensis mappa* s 32, *Systema naturae* s 35, teckningar av Ehret s 39. Uppsala universitetsbibliotek
LUNDSTRÖM, OLA. Institutionen för evolution, genetik och systematik. DNA-spiral s 40
PETTERSSON, BÖRGE. Blåmes s 36

Skriftliga källor

BLUNT, WILFRID. Carl von Linné – en biografi. Albert Bonniers Förlag. 2001
BREMER, BIRGITTA & BREMER, KÅRE. Svensk botanisk tidskrift. Volym 94, häfte 1, 2000
CAMPBELL, NEIL A., REECE, JANE B. Biology. Pearson Education Inc. 2005
Carl von Linné ett kunskapsprojekt. www.linnaeus.nu
LINNÉ, CARL VON. Tvåkönad alstring. Akademisk avhandling. 1759
LINNÉ ON LINE. www.linnaeus.se/online
MANKTELOW, MARIETTE. Linnés Hammarby – ett blommande kulturarv. Särtryck ut Svensk Botanisk Tidskrift. Vol.95, häfte 5, 2001
SVERIGES RIKSBANK, hundrakronorssedeln. www.sverigesriksbank.se
UDDENBERG, NILS. Idéer om livet. Natur och kultur. 2003

Muntliga källor

ARNASON, ULFUR. Prof., Inst. f. cell- och organismbiologi, Lunds universitet.
HANSSON, LENA. Akademiortagårdsmästare i Linnéträdgården, Uppsala universitet.

Synpunkter och faktagranskning

ARNASON, ULFUR. Prof. Institutionen för cell- och organismbiologi, Lunds universitet.
KARIN CARLSSON, bitr. prof., Inst. f. Cell- och molekyllärologi, Uppsala universitet
HANSSON, LENA. Akademiortagårdsmästare i Linnéträdgården, Uppsala universitet.
LÅNGSTRÖM, ELISABETH. FD, informatör Evolutionsbiologiskt centrum, Uppsala universitet
MOBERG, ROLAND. Doc., projektsamordnare Linné 2007 vid Uppsala universitet, Botaniska Trädgården, Uppsala universitet

Läkaren

Texter

CARLSSON, ELLEN. 1-7 lärare. Mail från regnskogen
LÄKARE UTAN GRÄNSER. Malaria – ett dödligt hot mot världens fattiga

Illustrationer

WESTBERG, TOMMY. Uppsala universitet. Termometer s 42
CARLSSON, ELLEN. 1-7 lärare. Pygméer. Regnskogsmiljö s 50
JAENSON, THOMAS. Prof., Inst. f. evolution, genetik och systematik, Uppsala universitet. Malariamygga s 45
LÄKARE UTAN GRÄNSER. Kvinna och barn s 54
SÖDRA TORNET KOMMUNIKATION, grafik s 44, 52, 54
SMITTSKYDDSinSTITUTET, malariaparasiter s 52
DE TERAN, Hugo G. Molekylmodeller s 45

Skriftliga källor

LANDELL, NILS-ERIK. Läkaren Linné – medicinens dubbla nyckel. Carlsson Bokförlag, andra upplagan. 2006
LINNÉ, CARL VON. *Diaeta naturalis*. Utg. Arvid Hj. Uggla. 1958
LINNÉ, CARL VON. *Hypothesis nova de februum intermittitium causa*. Linnés doktorsavhandling. Drake, G. (red). 1933
LÄKARE UTAN GRÄNSER, malariaprojekt. www.lakareutangranser.se (2006.II.07)
LÄKEMEDELSVERKET. www.lakemedelsverket.se
MADSEN, LISE PENTER. NIELSEN, ROLF HAUGAARD. Det medicinerede menneske. 2005. Danmarks Farmaceutiske Univ.
MEDICINHISTORISKA MUSEET (utställning), Göteborg
SAMUELSSON, GUNNAR. Drugs of natural origin. A text-

book of Pharmacognosy. 2004
SMITTSKYDDSinSTITUTET. Malariavaccinforskning.
www.smittskyddsinstitutet.se
TUNÓN, HÅKAN, red. Människan och floran. Etnobiologi i Sverige. Del 2 Wahlström och Widstrand. 2005
WELLCOME TRUST. www.wellcome.ac.uk (2006.04.28)
WHO. www.who.int (2006.04.28)
FASS. www.fass.se (2006.11.07)

Muntliga källor

JAENSON, THOMAS. Prof., Inst. f. evolution, genomik och systematik, systematisk zoologi, Uppsala universitet.
ORRLING, KRISTINA. Doktorand vid Inst. f. läkemedelskemi, Uppsala universitet.
REISNERT, ANDERS. Stadsantikvarie, Malmö kulturmiljö

Synpunkter och faktagranskning

JAENSON, THOMAS. Prof., Inst. f. evolution, genomik och systematik, systematisk zoologi, Uppsala universitet.
LINDEKE, BJÖRN. Prof., Apotekarsocieteten

Resorna i Sverige

Illustrationer

ARRHÉN, ERIK. Världsarvspedagog. Tillmakning s 63
HAMMAR, JOHAN. Storkar, våtmark s 69
CARL LINNÆUS, Iter Lapponicum. Lappländska resan 1732. Vol. III: Faksimilutgåva. Utgiven av Roger Jacobson och Sigurd Fries. Lund 2005.
SVENSSON, MONICA. Lärare. Rendrivning s 60
COLONIAL WILLIAMSBURG, Stövlar s 56
HALLGREN, SÖREN. Linné i lappdräkt s 61

Skriftliga källor

ALINGSÅS MUSEUM (Utställningen Jonas Alströmer och manufakturindustrin)
CARL VON LINNÉS Lappländska resa. Natur och Kultur. 2004
CARL VON LINNÉS Dalaresa. Natur och Kultur. 2004
CARL VON LINNÉS Öländska resa. Dalaresa. Natur och Kultur. 2005
CARL VON LINNÉS Västgötaresa. Natur och Kultur. 2005
CARL VON LINNÉS Skånska resa. Natur och Kultur. 2005
KOARK, H., KRESTEN, P., LAUFELD, S., SANDWALL. Falu gruvas geologi. Sveriges Geologiska Undersökning. 1986
LINNÉJUBILEET, regional sida. www.linne2007inorr.se
LUNDIN, ELIZ. Postvägar – postkontor och postgårdar i 1750-talets Sverige. Postmuseum/Vägverkets museum. 1998
STORKPROJEKTET. www.skof.se/stork (2006.08.15)
TORGNY, OVE. I Linnés spår genom Sverige. Bilda Förlag. 2001

LINNÉ, CARL VON. Tvåkönad alstring. 1759.
Svenska Linnésällskapet
VOMBS ÄNGAR, informationsmaterial
VÄRLDSARVET FALUN. www.dalarna.se

Muntliga källor, synpunkter och faktagranskning

ARRHÉN, ERIK. Världsarvspedagog, Dalarnas Läns museum
BJÖRN, EVA. Intendent vid Linnémuseet, Uppsala
HASSLÖF, HELEN. Naturskolepedagog och biolog, Hörjelgården, Skåne
KLUM, MATTIAS. Naturfotograf och filmare
Lundqvist, Lena. Lärare, Malmö borgarskola
ROSÉN, EJE, forskare och guide, Uppsala universitets ekologiska station på Öland, Inst. f. ekologi och evolution, Uppsala universitet
VALKEAPÄÄ, SUSANNA

Apostlarna

Texter

SUNDBERG, PER. Prof. Zoologiska inst., Göteborgs universitet. I Linnés kölvatten.
LINDBLOM, ROGER. Informatör, Naturvetenskapliga kansliet, Göteborgs universitet. Liv i det stora blå?

Illustrationer

SVENSKA OSTINDISKA COMPANIET AB. Bilder från resan med Ostindiefararen Götheborg s 72, 82
LARSSON, ANDERS. Inst. för zoologi, Göteborgs universitet. Mikroskopfotografier s 81
LILJEBLADH, BENGT. Guldmakrill s s 79
LINDBLOM, ROGER. Informatör, Naturvetenskapliga kansliet, Göteborgs universitet. Fartyget s 81
SAMUELSSON, HELENA. Det svenska artprojektet. ArtDatabanken, SLU. Tagghudingar s 80
HANS SJÖGREN. illustration av världskarta s 77

Skriftliga källor

LINNÉ, CARL VON. Linnes korrespondens (brev till Thunberg, John Ellis)
NORDENSTAM, BERTIL (red). Carl Peter Thunberg – linnean, resenär, naturforskare. Atlantis. 1993
SELANDER, STEN. Linnélärjungar i främmande länder. Stockholm. 1960
SÖRLIN, SVERKER & FAGERSTEDT, Otto. Linné och hans apostlar. Natur och Kultur. 2004
VIRTUE-PROJEKTET. http://nml.uib.no/virtue, www. www.bioscience-explained.org (Vol 2, nr 2)
SVENSKA OSTINDISKA COMPANIET AB. www.soic.se